

Aangespoelde vogels op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden, 2000-2003

Steve Geelhoed

Inleiding

Het is bijna drie jaar geleden dat landelijk coördinator Kees Camp-huysen (2000) op mijn verzoek een bijdrage aan de Fitis leverde over de tellingen van aangespoelde vogels op de Zuid-Kennemerlandse stranden. We wilden met het stuk *"hernieuwde interesse (...) wekken voor een langlopend, buitengewoon waardevol (landelijk) onderzoek, in de hoop dat ook dit kustgedeelte weer af en toe wordt bezocht door oplettende strandwandelaars."* Het leek te werken, want direct na verschijnen van Fitis 36(4) kreeg ik enkele enthousiaste aanmeldingen van mensen die wel wilden tellen. Daar bleef het helaas bij, zodat alle tellingen nog steeds door vrijwel dezelfde groep als voorgaande jaren worden uitgevoerd. In dit stuk wordt een overzicht van de resultaten van de afgelopen jaren gepresenteerd. Misschien worden nieuwe én oude tellers hierdoor gestimuleerd om eens een stukje strand af te zoeken.

Telmethode

De telwijze is in de avifauna (Geelhoed et al., 1998) al uitvoerig uit de doeken gedaan. In principe komt het tellen van stookpieten neer op wandelen en kijken. Simpel kan haast niet. De praktijk is iets minder simpel, want soms zijn de gevonden restanten van aangespoelde vogels zo vergaan dat determinatie lastig kan zijn. Meestal kunnen gevonden vogels echter wel gedetermineerd worden, waarbij naast soort ook informatie wordt genoteerd over leeftijd, geslacht, kleurfase, oliebevuilding en andere bijzonderheden. De telresultaten worden landelijk verzameld door de werkgroep NSO van de Nederlandse Zeevogel-groep (NZG/NSO).

Vanaf november 2000 t/m maart 2003 is gedurende het winterseizoen 139 km strand tussen Noordwijk en IJmuiden (26 km) afgezocht. Daarmee ligt de telinspanning op hetzelfde (lage) niveau van de laatste jaren, maar zijn 'onze' trajecten helaas nog steeds het best onderzochte

strand tussen Hoek van Holland en IJmuiden. De meeste kilometers werden in december, januari en februari gemaakt (zie tabel 1).

Vondsten

Tijdens de tellingen werden 111 vogels verdeeld over 20 soorten gevonden (zie tabel 1). Alle soorten samen waren 'goed' voor een gemiddelde dichtheid van 0.80 kadaver/km. Dit is laag in vergelijking met het gemiddelde van 3,6 kadaver/km in de periode 1964-1999 (Camphuysen, 2000). Zoals gebruikelijk waren Zeekoet, Alk en Drieteenmeeuw de talrijkste soorten. Verrassend genoeg maken Merel en Noordse Stormvogel de top vijf compleet. Het soortenspectrum was weinig gevarieerd. Dankzij de milde winters ontbraken vorstslachtoffers als Fuut en steltlopers. De vondst van een kakelvers Goudhaantje op 1 april 2002 bij Langevelderslag was grappig en was pas de zesde nationale vondst ooit.

Tabel 1. Resultaten van tellingen van aangespoelde vogels op het strand tussen Noordwijk en IJmuiden, november 2000 t/m maart 2003.

	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Totaal
Getelde km's	12	49,3	26	23	16	13,5	139
Eider		2	1				3
Smient		1					1
Wintertaling				1		1	2
Noordse Stormvogel	1	4	5				10
Jan-van-gent		1					1
Houtsnip	2						2
Kokmeeuw		3	2		1		6
Stormmeeuw		3	2	1			6
Kleine Mantelmeeuw		1					1
Zilvermeeuw		1	3		1		5
Drieteenmeeuw		2	9	2	1	1	15
ongedeterm. meeuw			1		1		2
Zeekoet	1	7	3	2	3	1	17
Alk/Zeekoet		1		1			2
Alk				10	1		11
Kleine Alk	1	1					2
postduif		1					1
Merel	1	8	1		1		11
Kramsvogel	1	2	2	1			6
Koperwiek		1					1
Goudhaan						1	1
Spreeuw		2					2
Totaal	8	41	31	18	9	4	111

De tellingen van november 2000 tot april 2003 zijn samen te vatten met een citaat uit het NSO-jaarverslag over 2002/2003 (Camphuysen, 2003): *"Zuid-Holland is door een chronisch gebrek aan vondsten (voornamelijk als gevolg van vossenpredatie en door schoonmaakwerkzaamheden rond badplaatsen) niet populair bij tellers van olieslachtoffers. Niet alleen was het aantal tellingen gering, ook het aantal vondsten per telling was lager dan waar ook in Nederland."*

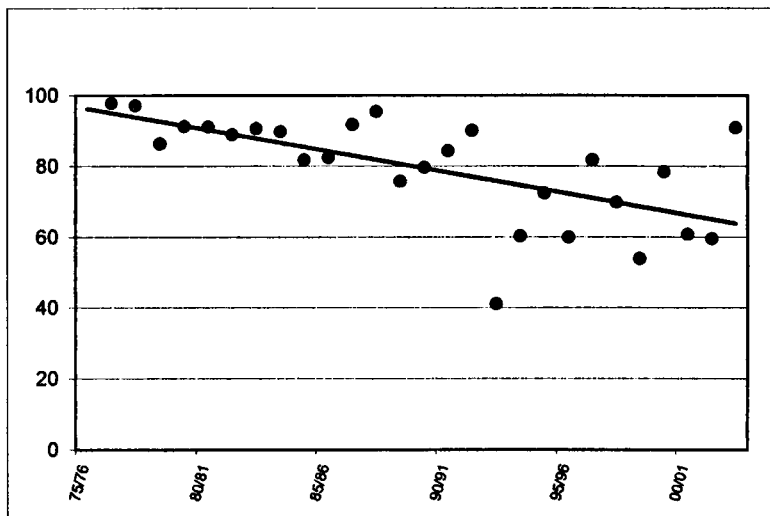

Dode Kleine Alk in Sterke handen. Steve Geelhoed.

Zeekoet als graadmeter

Nederland is de officiële trekker geworden van een internationaal programma, waarbij de Zeekoet als graadmeter wordt beschouwd van de mate van olievervuiling in het aangrenzende zeegebied. In dit programma, getiteld Ecological Quality Objectives (EcoQO), zal de NZG/NSO een prominente rol spelen. De vraag om richtlijnen op te stellen en (buitenlandse) partners te interesseren is door de Nederlandse overheid inmiddels aan de NZG gesteld. Doel van het programma is om de olie verder terug te dringen. De Noordzeeministers hebben zich tot doel gesteld dat in heel Europa, op ieder willekeurig strand, hooguit één op de tien dode Zeekoeten olie in de veren mag hebben. Anders geformuleerd het streven is om het oliebevuilingspercentage van

Zeekoeten terug te brengen tot 10%. Zoals uit figuur 1 blijkt, zijn we daar in Nederland nog flink ver vanaf, ongeveer tweederde van de dode Zeekoeten is nog steeds met olie besmeurd. Het goede nieuws is dat er duidelijk sprake is van een neergaande trend, ruw onderbroken door het *Tricolor*-incident in 2003. Tellingen langs de Hollandse kust kunnen dus weer een onmiddellijke bijdrage leveren aan de signalering van het probleem, nu voor het eerst gekoppeld aan een actieve terugdringing van chronische olievervuiling.

Figuur 1. Oliebevuilingspercentages van op de Nederlandse Noordzeestranden aangespoelde Zeekoeten sinds de winter van 1975/76. Als hulpmiddel om een trend aan te geven is de lineaire regressielijn weergegeven.

Komende jaren

Uit dit artikel is hopelijk duidelijk geworden dat voortzetting van de tellingen nuttig is. En dat er een hogere telinspanning nodig is om er zeker van te zijn dat de tellingen bruikbaar blijven voor een voortgaande monitoring van olie op zee. Het seizoen 2003/2004 is in ieder geval voortvarend begonnen; het strand van Noordwijk tot Bloemendaal is half oktober integraal geteld. Telformulieren, informatie over de methode en hulpmiddelen bij de herkenning zijn te verkrijgen bij: Kees

Camphuysen, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend (Texel), fax/tel: 0222-318744, E-mail: kees.camphuysen@wxns.nl. Ingezonden tellingen worden onmiddellijk verwerkt en maandoverzichten op internet zijn bedoeld om iedereen voortdurend over het telwerk en de vondsten op de hoogte te houden. De URL van het NSO is <http://home.planet.nl/~camphuys/NZGNSO.html>. Deze pagina is ook te bereiken via het stookpietendeel op de veldwerkpagina van de VWG-website <http://www.vwgzkl.nl/>. Om dubbeltellingen te voorkomen is het verstandig voor een telling even contact op te nemen met ondergetekende.

Dankwoord

Kees Camphuysen heeft een belangrijke bijdrage aan dit artikel geleverd door de gevraagde gegevens voor me uit de NSO-database te selecteren. Hij heeft ook een (mini)telling uitgevoerd. Waarvoor dank, evenals aan de volgende personen voor (het gezelschap tijdens) de tellingen: Mariëlle Beers, Lodewijk van Eekhout, M.E. de Hey, Leonie Kluwen, B. Kuijper, Maarten Pieter Lantsheer, Mardik Leopold, Willemijn Levert en André Sterk. Opvallend genoeg, geen van allen VWG-lid...

Literatuur

- Camphuysen, C.J., 2000 Tellingen van aangespoelde vogels op het strand van Zuid-Kennemerland. Fitis 36(4): 191-199.
- Camphuysen, C.J., 2003. Olieslachtoffers op de Nederlandse kust, 2002/2003: trendbreuk geconstateerd in de gevonden oliebevuilingspercentages. CSR Report 2003-01, CSR Consultancy, Oosterend, Texel.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.

S.C.V. Geelhoed, Leon.Springerlaan 300, 2033 TH Haarlem